

EDMAN
SILVIUS, SEBASTIAN
ACREL, CARL

**Academisk afhandling om vägrödning
och brobyggnad, hvaraf första delen med
konungens allernådigste tillåtelse och den
vidtlagfarne juridiska facultetens bifall till
offentelig granskning i Gustavians**

Upsala, tryck hos Joh. Fredr. Edman, kongl. acad. boktr.
1807

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agn.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

SILVIUS

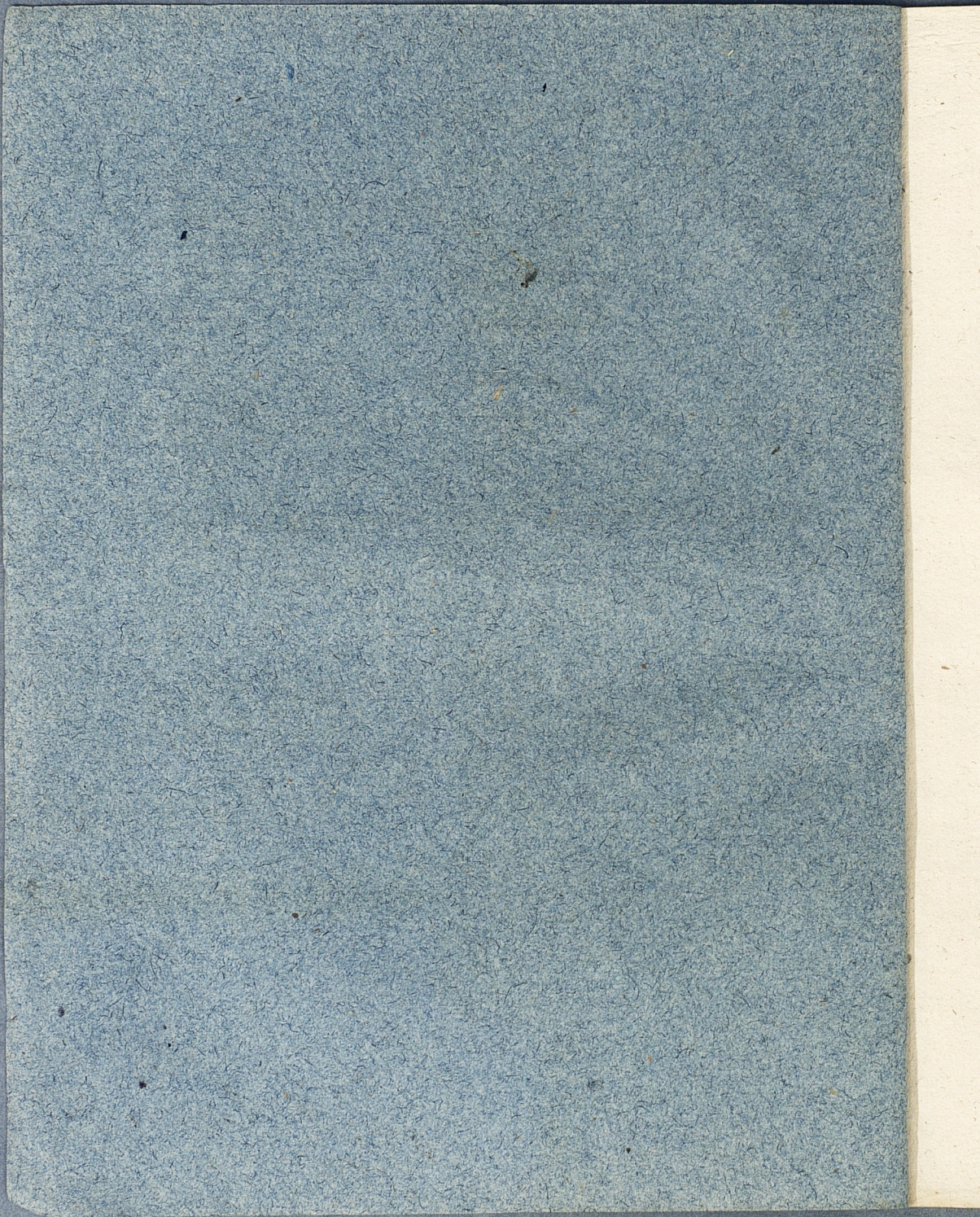
Juris

30

(Pr.)

1700-1829

W. C. Schneiderham

SILVIUS, S.

SV. SAML.
JURID.
SV.
(Bv)
1700-1829

Academisk Afhandling
om
Vågrödning och Brobyggnad,

hvaraf

Första Delen *

med

Konungens Allernådigste Tillåtelse

och

Den Vidtlagfarne Juridiska Facultetens Bifall

till offentlig granskning i Gustavianska Lärosalen
den 15 April 1807 å vanlig tid f. m.

framfålles af

Sebastian Silvius

Notarie vid Consistorium Academicum

och

Carl Acrel

Acrelsk Stipendiat, Stockholmsbo.

U p f a l a ,

Tryckt hos Joh. Fredr. Edman, Kongl. Acad. Boktr.

Academy of Music

Wiggin's

Book

Book

Book

Book

Book

Book

KONGL. MAJ:TS
HÖGTBETRODDE MAN,
SVEA RIKES ÅRKEBISKOP,
UPSALA ACADEMIES PROCANCELLER,
COMMENDEUR AF KONGL. NORDSTJERNE ORDEN,
HÖGVÖRDIGSTE HERR DOCTOR
JACOB AXEL LINDBLOM

egnas aldraödmjukast denna

Offenteliga Vördnads Betygelse

af

CARL ACREL.

KONGL. MAJ:TS
TRO MAN,
BISKOPEN ÖFVER STRENGNÅS STIFT,
LEDAMOTEN AF KONGL. NORDSTJERNE ORDEN,
EN AF DE ADERTON I SVENSKA ACADEMIEN,
HÖGVÖRDIGSTE HERR DOCTOR
JOHAN ADAM TINGSTADIUS

egnas aldraödmjukast denna
Offenteliga Vördnads Betygelse

af

CARL ACREL.

Om
Vågrödning och Brobyggnad.

Till de ämnen, som på den allmänna Hushållningen, fårdeles i ett stenbundet, bergigt och skogigt Land ega ett viktigt inslytande, räknas utan tvifvel med mycket skål Vågars uprödning. Denna bidrager icke allenast till öppnande af en lättare och bekvämare gemenskap imellan fårskilda Riken och Landsorter i allmänhet; den är ock i synnerhet för inrikes handel och näringar oumgånglig, genom ett ymsesidigt utbyte af de varor, som äro mera på det ena stället umbårliga, än på ett annat; den främjar således vidare Landets odling, som nödvändigt mycket skall bero af den bekvämlighet och lätthet, hvarmed jordbrukaren kan föryttra de varor, dem han måste aflåta till nödiga utgifters bestridande; äfvensom den allmänna Hushållningen ockfå vinner genom viktiga røns och uptäckters snarare meddelande och kringspredande, oberäknad all annan betydlig förmån, hvilken sammanlefnaden i allmänhet här af tillskyndas.

Tidigt var därföre Vågars Rödjande ett ämne för allmänna omtanken, och Öfverhetens omsorg att tid efter annan genom visa Författningar hårtill bidraga, har egt alla de vålgörande följder, hvilka, till befordran af allmänt och enskildt gagn, härigenom varit påräknade. Och då vi nu ärne att, vid tillfälle af ett Academiskt Låroprofs utgifvande, lämna en kort öfversigt af de anstäl-

ter och Förordningar, som i vårt Fädernesland ifrån äldsta tiderna till vågars uprödjande och förbättring blifvit vidtagne, tillförse vi oss så mycket säkrare den uplyste Läsarens skonsamma och öfverseende granskning, som detta ringa försök, dels genom otillräckligheten af vår förmåga, dels under mångfaldiga hinder af andra göromål, utan alla anspråk på någon fullkomlighet, till en gynsam ompröfning framställes.

Alle Nationer, så vidt man om dem eger någon Historisk kännedom hafva varit omtänkte att befrämja skyndsämhet och beqvämlighet genom vågars anläggning. Det är likväl svårt, om ej omöjligt, åtminstone alltid osäkert, att noggrant kunna bestämma tiden, när hos hvarje särskildt Folkslag vågrödning först börjades. All visshet härutinnan blir blott den högsta sannolikhet. Såsom sannolikt anse vi då, äfven vid bristande Historiska uppgifter, att, så snart det Nomadiska lefnadsättet uphördde och man begynte att häfda jorden, samt således på ett ställe fåstade sin boningsplats, man äfven i anseende till behovet af ymsesidig hjälp och sammanlefnadens behag börjat att tänka på vågars uprödjande öfver ställen, som detsförutan varit otillgängliga. Vågar imellan gårdar och byar, eller till allmänna samlingsorter, synas därför vara de äldste och troligen lika gamle som inrättandet af de första till gemensamt skygd och inbördes säkerhet uprättade samhällen.

I äldsta tiderna funnos i Sverige ej mer än annorstådes någre uprödjade vågar, utan man var nödsakad att smyga sig fram öfver klippor och branta berg, genom tätta skogar och sumpiga dällder. Sveriges äldsta Historia så väl som andra länders, förlorar sig i Fabel-
aldern;

åldern; endast gifsningsvis kan man uppgifva första tidepunkten af Borgerlig Samhålls inrättning därstädes. Bestämmandet af den tid, då våre Förfäder först blefvo omtänkte att uprödja vågar, blir därför alltid osäkert. Imedlertid, då de äldsta Fäderneslandets häfder här till ej gifva någon den ringaste anledning, är det ganska sannolikt, att i Sverige före Afarnes hitflyttning, ej funnits några vågar, om också något som liknat samhålls regering före den tiden, som det tros i Gores tid 1), skulle varit inrättadt. Afarnes Thor såges väl hafva varit den förste, som infört bruket af vagnar 2), men af hvad pålitlighet denna upgift kan vara, eller huru desse vagnar varit beskaffade, samt hvartill de egentligen eller hufvudsakeligen blifvit nyttjade, eller, huruvida man här af kan sluta till några vågars inrättande, är ovist, heldst Historien ej förmåler, att någon författning i sådant afseende under denna tid blifvit vidtagen.

I den mån Folkmängden i ett Land ökes, tilltager också med ökade behof fliten och omtanken ej mindre för nödtorftig utkomst, än för det som hör till lifvets bekvämligheter. Jagt, Fiske och Borkapsköttsel blifva därför otillräckliga näringsfång för en ökad folkstock. Väre Förfäder föranleddes således, dels af behoven, dels af kloka Regenters nit för Rikets uphjälpande från råhet och vanmägt, att företaga Landets uprödning och häfdande, och med denna början till åkerbrukets inrättning var äfven omtanken, för ett bekvämligare och lättare sätt att färdas och kringsprida jordens alster, nödvändigt förenad.

Det

1) Lagerbrings Svea Rikes Historia I. Del. sid. 49.

2) Lagerbr. a. st. sid. 69.

Det är likväl först under Konung *Braut Anunders* tid, som någon verklig början med vågrödning synes hafva blifvit gjord 3). Men naturligtvis voro de förste vågarne till antalet ganska få och långt ifrån den fullkomlighet som sednare tidens. De hafva först genom en lång följd af år kunnat erhålla den beqvåmlighet och brukbarhet de nu ega, i anseende till de många hinder af höga berg, djupa dällder, tåta och många skogar, träsk, sjöar och strömar, som i ett sådant land som Sverige möta ett dylikt företagande, och hvilka göra vågrödningen mycket befvår och mycken kostnad underkastad.

I Sveriges äldsta Historia saknas vål uppgifter, hvar af man med någon visshet skulle kunna sluta, att vågrödning då allmänt öfver hela Riket blifvit påbuden och verkställd; likväl vet man, att denna, så vål som Brobyggnad, i färskilda Landsorter utaf enskilda blifvit beförd. Således är det bekant att *Olof Trätälja* 4), då honom efter sin Fader Ingjalds död icke tillåts att intaga thronen, begaf sig till Värmeland och begynte att uprödja samt bebygga detta Landskap. Åfvenså har en Biskop i Skara *Benedictus den Förste*, kallad *Hin Gode*, med mycken kostnad och otroligt arbete genom hela Väster-Göthland öfver förut otillgängliga skogar och obanada marker låtit uprödja vågar samt på åtskilliga ställen, där så fordrades, besörjt Stenbroars anläggande 5),
hvar-

3) Lagerbr. a. ft. Del. I. sid. 417.
Sturleson, Yngliga Sagan Cap. 37. sid. 43.

4) Lagerbr. a. ft. Del. I. sid. 127.
Sturlef. a. ft. Cap. 46. sid. 53.

5) Rhyzelii Stichts och Biskops Chronika sid. 168.

hvarföre han ock i den Biskoparnes Historia, som är bifogad VästGötha Lagen, mycket berömmes. Vågrådning och Brobyggnad synas således i första början ej hafva varit något tvång underkastade, utan berott af ett frivilligt åtagande. De personer därför, som på detta fått varit sitt Fädernesland nyttige, voro då för tiden uti ett så stort anseende, att till deras åra Stenar uprestes, på hvilka uti Runor desä deras företag till ett välförtjent lof hos efterverlden bevarades 6).

Man vet därjämte att Svenska heman i begynnelsen icke tillhört Kronan, utan så fullkomligen sine egare, att desse utan att erkänna någons öfvervalde, alldeles efter eget behag och utan någon inskränkning besuttit och nyttjat dem. Denna hemmanens äldsta Natur bevisar att deras Innehafvare, hvilke kallades *Odal Bönder*, *Mån för sik, besutne Mån* 7), icke voro underkastade några andra skyldigheter, än dem de frivilligt åtogo sig, hvilket då likvål endast skedde, med villkor att Konungarne skulle vårda Landets försvar och Offrens vidmagthållande; hvartill eljest hufvudsakeligen de så kallade Upsala Ödesgods voro anslagne och användes. Men då i längden utgifterne till Hofhållningen och Offren dymedelt icke tillräckligen kunde bestridas, blef man småningom nödsakad, att utgöra ännu flera utskyllder, hvarigenom den jord, hvartill man som fri var odalburen, omsider blef belastad med flere onera och åndteligen i visst afseende kunde fågas förvandla sin Natur till skatte,

6) Jöransons Bautil, sid. 4 och 5.

7) Dalins Svea Rikes Historia Tom. I, sid. 61, Vilde, Historia Pragm. sid. 271.

skatte, ehuru icke just i den betydelse, samma benämning nu för tiden eger. På detta sättet har ock slutligen vågars och broars underhållande, som i början var frivilligt, blifvit en ålagd skyldighet. När detta egentligen först skett, är svårt om icke omöjligt, att med visshet utstaka, alldenstund någre författningar härutinnan före våra Landskaps Lagar icke äro kände. Desse, hvilka ungefärligen på samma tid, nemligen i 7:de århundrade, blifvit samlade 8), *Stadga: Alle agha broa byggið ok wágha rydhjá, swa then minne aghar i by sum then mera aghar 9); Hwar sum ey rydher allmanna wágh, bóte swa fore wagh sum fore bro 10).*

§. 1.

Redan i äldre tider indelades vågar uti Landsvåg som ock kallas Kungsvåg 11), Allmänna våg eller Håradsvåg, Kyrkovåg, Qvarnvåg, Markavåg och Byvåg 12). Att uprödja och vidmagthålla alla dessa vågar, utom Byvåg, var en skyldighet, hvartill allmänheten var förbunden, då deremot Byvågar borde underhållas endast af hvarje Bys innevånare, såsom de der hufvudsakeligen nyttjade dem. Hvar ock en egde rättighet att åkåra en bristande skyldighet i afseende på de förra, men endast grannarne kunde tilltala någon för försummelse i afseende på den sednare 13).

Desse

8) Wilde, Sveriges beskrifna Lagar, sid. 55 och följande.

9) Sudermanna Laghen Bygninga Balkar 24 Flokker.

10) Helsing Laghen Widherbo Balkar 18 Flokker 1 §.

11) Uplands Laghen Widherboa Balkar 23 flukker 7 §.

12) Upl. L. a. ft.

WästGötha Laghen, Bygda Balkar 3 flukker 5 §.

13) WästG. L. a. ft. §. 6.

Desa vågars bredd har uti äldre tider i olika Landsorter varit olika faststald. *Helsinge Lagen* 14) stadgar: *Allar broar ok allmanna våghar skulu sju alnår bredhå vara; Sudermanna Laghen* 15). *Kirkiu bro skal vara thrigidå alna bredh; byå bro skal vara fira alna bredh, då i detta stadgandet jämte Brons bredd åfven Vågens utftakas. WästGötha Lagen* 16): *rånder våghå Tofftå mälli, han skal sju alinå bredhår wårå. Östgötha Lagen* *): *nu skal vara quarna våghar ok kirkiu fem alna bredhår. Grunden till denna i fårskilda Lagar utfatta olika bredd af samma slags våg igenfinnes fannolikt dåruti, att denna var afmått efter ett större eller mindre antal af resande, som imellan mer eller mindre bebodda ställen kunde förmodas.*

Genom LandsLagen blef desa vågars bredd med mer noggranhet sålunda beståmd, att Landsvåg och Tingsvåg skulle vara 10 alnar och Kyrkovåg 5 alnar bred 17). Detta stadgande har sedermera uti Gåstgifvare Ordningen den 12 Dec. 1734 §. 7 på det sått blifvit åndradt, att Landsvågs bredd dår utftakas till 10 alnar samt Tings- Kyrko- Qvarns- och annor farvåg till 6 al-

B

nar;

14) Widherbo Balkar 18 Flokker 1 §.

15) Bygninga Balkar 24 Flokker.

16) Bygda Balkar 3 Flokker 1 §.

*) Bygda Balkar 5 Flokker.

17) Lands Lagen Bygninga Balkar 3 Cap. 1 och 2 §.

Det på detta ställe af nyls anförda Lag åfven förekommande uttryck: *Och skulo alle vågha sex alna högt ruddle vara*, måste för att ej emot ofvan anförda stadgande innebåra en motstågelse, antingen förklaras rörande den uprödjade vågens bredd imellan de å ymse sidor varande diken, hvarmed Ol. Verelii Latinska tolkning af detta ställe öfverensstämmer, eller ock så, att man dårmed blott åfsett vågens låge på sumpiga ställen, der denna höjd varit nödvändig till undvikande i visfa årstider af vattufloöde.

när; hvilket också uti 1734 års Lag blifvit bibehållit, med tillägg likväl, att där Landsväg finnes förut vara 12 alnar bör den sådan förblifva 18). Och då större och bekvämare resevagnar i sednare tider allmänare begynt att nyttjas och en ökad folkmängd äfven ökat deras antal som färdas, har det också blifvit nödvändigt att på fått som stadgadt är öka vägnarnes bredd, på det att resande med någorlunda bekvämlighet skulle kunna möta och komma förbi hvarandra; likväl erkänner man äfven i ofvanberörde stadgande det visa afseende, Lagstiftaren härvid haft på hushållningen, då till vägar uti Riket ej mera jord blifvit anslagen, än som till ändamålet nöd- torftigt fordrats. Om man skulle kunna med skäl påstå, att Landsvägar i några orter finnas till större antal än som nödvändigt fordrades t. e. i medlersta delen af Väster-Göthland; hvarigenom jordbrukaren därstädes icke allenast ett större onus, utan mycken kostnad och för jordbruket skadlig tidspillan tillskyndas, oberåknad den förlust, af till hård tjenlig jord, Landtbruket härigenom lider; är detta en olågenhet nu mera svår att afhjelpa, och som förmodeligen härrörer dels af en större lätthet att i första början på sådana ställen anlägga vägar, dels af en tidigare Landets odling därstädes. Därjämte och på det ej allenast resandes trygghet och bekvämlighet på allt fått må befrämjas, utan också kostnad och besvär så mycket ske kan skulle lindras för dem, hvilka allmänna vägars underhåll åligger, är jämväl stadgadt, att skog och buskar, där dike är, till 3 alnar därifrån, och i annat fall, till 6 alnars afstånd från Lands- vägen, böra borthuggas 19).

I stöd

18) Bygninga Balken 4 Cap. 1 §. 25 Cap. 8 §.

19) Gästgifvare Ordningen den 12 Dec. 1734 §. 7.

I stöd af hvad således ofvanföre blifvit nämndt, äro äfven enligt sednare tidens Författningar 20) inge andre såsom Kungs- eller allmänna Landsvägar att anse *än de som gå anten genom Landet, Stapel och Upståder imellan, och med Gåstgifvaregårdar äro försedde eller ock framdeles efter vederbörlig tillåtelse anläggas och med Gåstgifvaregårdar förses*; och bör i detta fall, en sådan ny Landsväg, inom diken, utgöra 12 alnar. Dessa vägars så väl som Byvägars beskaffenhet och underhållande äro ock nu för tiden enahanda med hvad förrut i denna del varit stadgad. Då likväl, där bevislig omöjlighet hindrar ett större utrymme eller ock detta onödigt pröfvas, är tillåtit att Byvägar till sin bredd i någon mån inkränkas, hvarvid nemligen afseende bör hafvas på hvarje ords olika beskaffenhet 22). Broar skola ock på alla förrberörde vägar hafva med dem en lika bredd.

§. 2.

Hvad skyldigheten att uprödja och underhålla Vägar och Broar angår, så stadga Landkaps lagarne därom i allmänhet: *Alle agha broa byggia ok wägha rydhia, swa then minne aghar i by sum then mera aghar 23) och jämväl Allir Prästir ok allir Kirkiu landboar, the aghu broa byggia, garda gjårda och wägha rymia: Alläs böte äpte Landslaghum 24)*; Swa skal

20) Resolution på Ridderskapet och Adels Besv. d. 8 Jan. 1735 §. 8.

22) Resolution på Allmogens Besvår den 16 Mars 1739 §. 39.

23) Sudermanna Laghen Bygninga Balker 24 Flokker.

24) Uplands Laghen Kirkiu Balker 2 Flokker 7 §.
Sudermanna Laghen Kirkiu Balker 2 Flokker.
Västmannas Laghen Kristno Balker 2 Flokker.

skal präst broar byggia ok wåga rymd, sum bonde, åtter åpti LandsLaghum bõta: här år präster i bonda Laghum 25). Med desfa våra åldsta Lagar åfverensstämmer nåstan ordagrant Lands Lagens stadgande hårutinnan: Alla ågha Broa byggia ach wågha rydhia, swa then som minne ågher i by som then ther mera ågher, hwar efter ågo swa 26) och vidare alle Prestar och alle Kirkio Landboa the ågha Broar byggia och gardar gjårda, och wågar rydia: eller efter Landslaghom bõta 37) härvid tillågges likwål: warde hwar wåghom och Broom och grindom, å wådhan hans Borstader råcker 28). Af detta tillågg i Landslagen skulle dock oriktigt flutas, att Vågrådning och Brobyggnad endast ålegat dem, hwilkas egor grånfåt intill den våg som skulle underhållas, då härigenom snarare synes utmärkt det beråknade förhållande, i hvilket vågstycken hwar och en skulle tilldelas. Lika oriktigt skulle man åter af alla förenåmnde Lagars stadgande draga den följd, att till vågrådning och brobyggnad alle, som besutto jord, voro förpliktade, alldenstund ingen sannolik antedning finnes dårtill, att Frålfemån uti desfa skyldigheters fullgörande deltagit, då dåremot icke otroligt synes, att de i affeende på deras Fåderneslandet gjorda tjenster i början från denna tunga, så wål för Säterier som för Rå och Rõrs hemman, njutit befrielse; ehuru något uttryckeligt frikallande för dem härifrån i åldsta tider ej finnes.

Ade-

25) Helsinge Laghen Widherbo Balker 18 Flokker 1 §.
VästGõtha Laghen Kyrkiu Balker 27 Flokker.

26) LandsLagen Bygninga Balker 3 Cap.

27) L. L. Kirkio Balker 2 Cap. 5 §.

28) L. L. Bygninga Balker 2 Cap.

Adelns Landtbönder var likväl ålagdt att, lika med Konungens, våg och bro hålla 29), fastän åfven desse uti denna skyldighet, enligt Adelige Privilegierna den 11 Febr. 1594, på det fått blefvo lindrade, att Frälse Landtbönder endast till hälften emot Krono och Skatte Bönder deruti deltog. Men såfom af vågars och broars anläggning och underhåll alle hufvudsakligen ega lika fördelar, tyckes en sådan inskränkning, som den nys nämnde, uti deltagandet af dessa skyldigheters upfyllande, hvarken vara billig eller rättvis, och Krono och Skatte bönders både skada och tunga igenom Frälse Landtbönders förenämnde lindring blifva ganska betydlig och kånbar. Därföre blef också i Resolution på Allmogens häröfver anförde Besvär af d. 13 Dec. 1672 §. 4 förklaradt, att Ridderskapet och Adeln endast för Säterierne, ehvar de åro belägne, ifrån dessa skyldigheter befrias. Häruti har dock sedermera genom Adelige Privilegierna af den 26 Maji 1719 §. 8 och af den 16 Oct. 1723 §. 8 den åndring blifvit gjord, att icke allenast alla Säterier i Riket, utom de som åro belägna i Skåne, Halland, Blekingen och Bohus Lån 30), åro skyldiga att uti vågars och broars underhåll deltaga, utan ock, att enligt Allmänna Lagens stadgande i Byggnings Balken 25 Cap. §. 8 icke ens Konungens Gårdar och Ladugårdar därifrån åro befriade. Likväl åro Ridderskapets hus, gårdar och frälsejord uti Städerna enligt 1719 års Adelige Privilegier ifrån all våg och brohållning innom Stadens område frikallade, när de ej någon borgerlig naring därstädes idka, hvilken befrielse sedermera åfven genom 1723 års Adelige Privilegier blifvit stadfastad.

I följd

29) Gripsholms Stadga d. 29 Apr. 1575 §. 6.

30) Resolution på Ridderskapets och Adelens Allmänna Besvär den 8 Jan. 1735 §. 7.

I följd af hvad tillförene utur våra äldsta Lagars stadgande i närvarande ämne har blifvit anfördt, finner man, att, ehuru Prästerskapet i forntiden för sig' och sin jord åtnjutit flera betydliga rättigheter och förmåner, det likväl för Prästgårdar, Cappellansgårdar och Stomnar, ifrån vågrödjning och brobyggnad icke varit frikalladt. Härifrån befriades det likväl federmera för alla nysberörde lägenheter samt Klockarebord på landet igenom de Prästerskapet af Drottning Christina beviljade privilegier af den 28 Nov. 1650 §. 7, hvarpå det ytterligare erhöill stadfästelse uti Resolution på Allmogens befvår den 13 Dec. 1672 §. 4 och Prästprivilegierna af den 1 Oct. 1675 §. 7. Men alldenstund denna Prästerskapets befrielse ej annat kunde, än för andre medborgare vara menlig, i synnerhet öka jordbrukarens pålagor, ändrades detta uti Prästerskapets sednaste privilegier af den 16 Oct. 1723, dock med undantag för Biskops- Präste- Låsemästare och Klockaregårdar i Städerna, hvilka nu som förr äro från våg och brohållning befriade, så länge de af dem, deras Hustrur och omyndige Barn innehafvas, och de ej i någon borgerlig nåring deltaga.

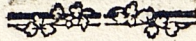
Då uti Västerås Riksdags beslut af den 19 och 20 Jan. 1544 fastställes, att alla allmänna vågar, hvarvid i synnerhet nämnes, utom andra nödvändiga, den som gick ifrån Nylödese genom Calmar till Stockholm, skulle med Menige Mans biträde och omkostnad uprödjans, utfattes likväl icke någon särskildt fördelningsgrund imellan dem som en sådan skyldighet tillhörde. Denna blef först närmare bestämnd genom Krögare och Gästgivare Ordningen den 29 Aug. 1664 §. 7, i det, att våghållarne skulle förmås och tillhållas sine vågparter efter öre och örtug antaga och rödja, och skulle Krono Betjente vid ett sådant tillfälle infinna sig och med sin åtgård bidraga till denna fördelnings beqvåmlighet och varaktighet.

För-

Författningarne härutinnan, efter denna fördelningsgrund, blefvo sedermera förnyade uti Gästgifvare Ordningen af den 12 Dec. 1734, och fynas äfven uti vår nu gällande Allmänna Lag blifvit följde, där denna i Byggnings Balken 25 Cap. 8 §. sålunda stadgar: *Hvar skall sitt skifte af väg få efter then del han i By eger.* Alle således, som ega jord, åto skyldige, att i mån af sitt hemmantal uti vågrödjning och brobyggnad deltaga; likväl hvad Lotshefman vidkommer, har Kongl. Maj:st, i likhet med äldre författningar härutinnan 36), genom en särskild Förordning af den 17 Sept. 1783 2 §., i Nåder förordnat, att Lotfar, så väl i anseende till faran och svårigheten af deras värf, som i synnerhet att de ej ifrån desä måga af andra göromål hindras, skulle, jämte andra dem förunnade friheter, jämväl från vågrödjning och brobyggnad vara frikallade. Bruk åter och quarnar, med hvilka ej något jordbruk förenas, äro, genom Resolution och Förklaringen på Allmogens Allmänna Besvär den 20 Nov. 1786 §. 14, äfvensom särskildt skattlagde Quarnar och Utjordar äro, genom Kongl. Bref. d. 10 Oct. 1793 samt KammarColl. Kung. d. 29 s. m., ifrån desä skyldigheter befriade.

Ehuru någon grund till fördelning af vägars underhåll, imellan dem, som en sådan skyldighet åligger, i allmänhet är svår att upgifva, synes likväl den ofvan anförde fördelnings grunden däraf, efter öre och örtug, ensam ej vara tillräckelig att göra fördelningen af denna tunga både billig och rättvis. Härvid bör nemligen flere andre omständigheter komma i öfvervågande, såsom de där ega ett nödvändigt inflytande på en jämn och billig fördelning af denna skyldighets fullgörande. Således bör afseende först och främst hafvas på vägarnes olika låge och

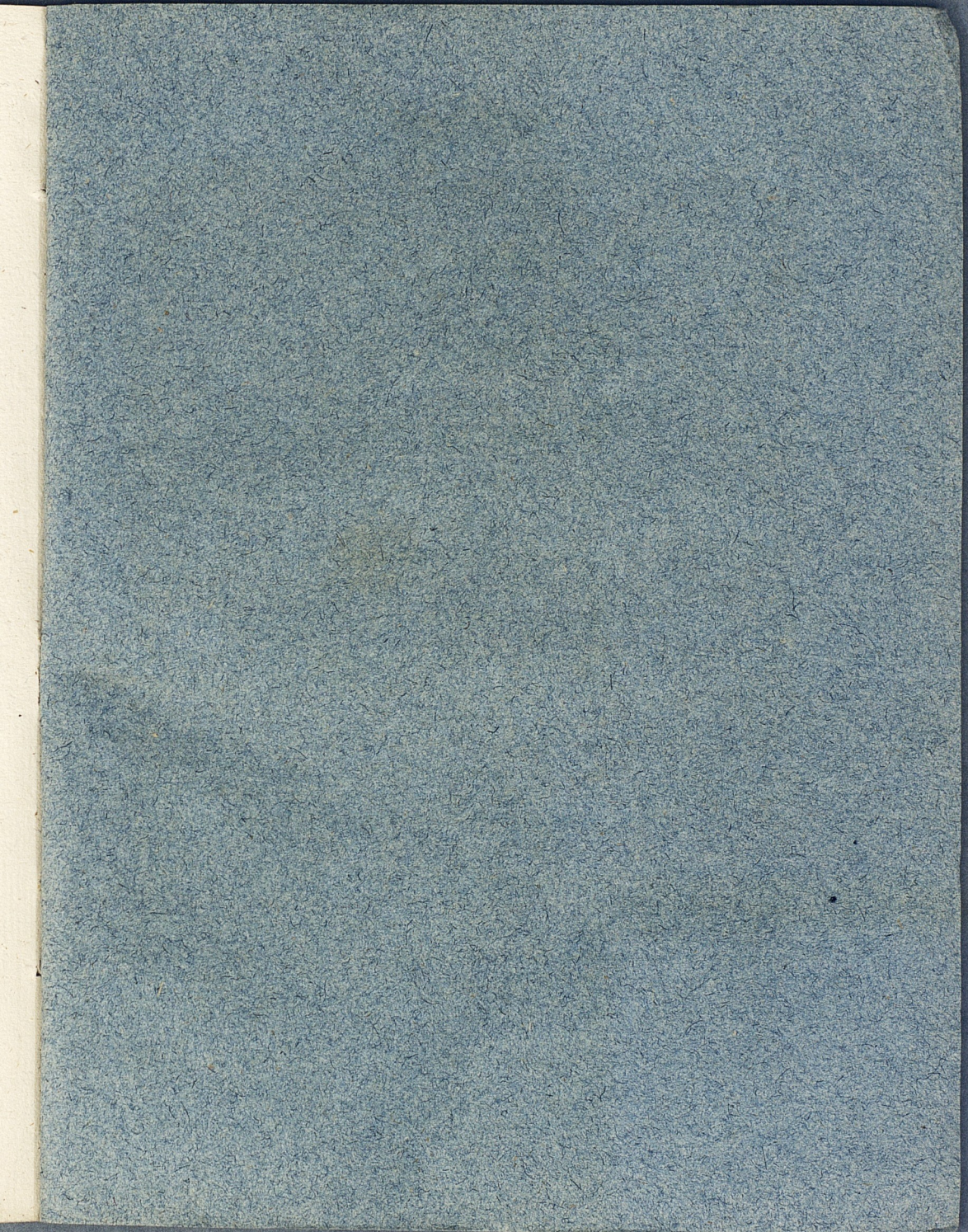
31) Amir. Colleg. Bref af den 8 Nov. 1753.
Kam. Colleg. Bref af den 11 Jan. 1757.

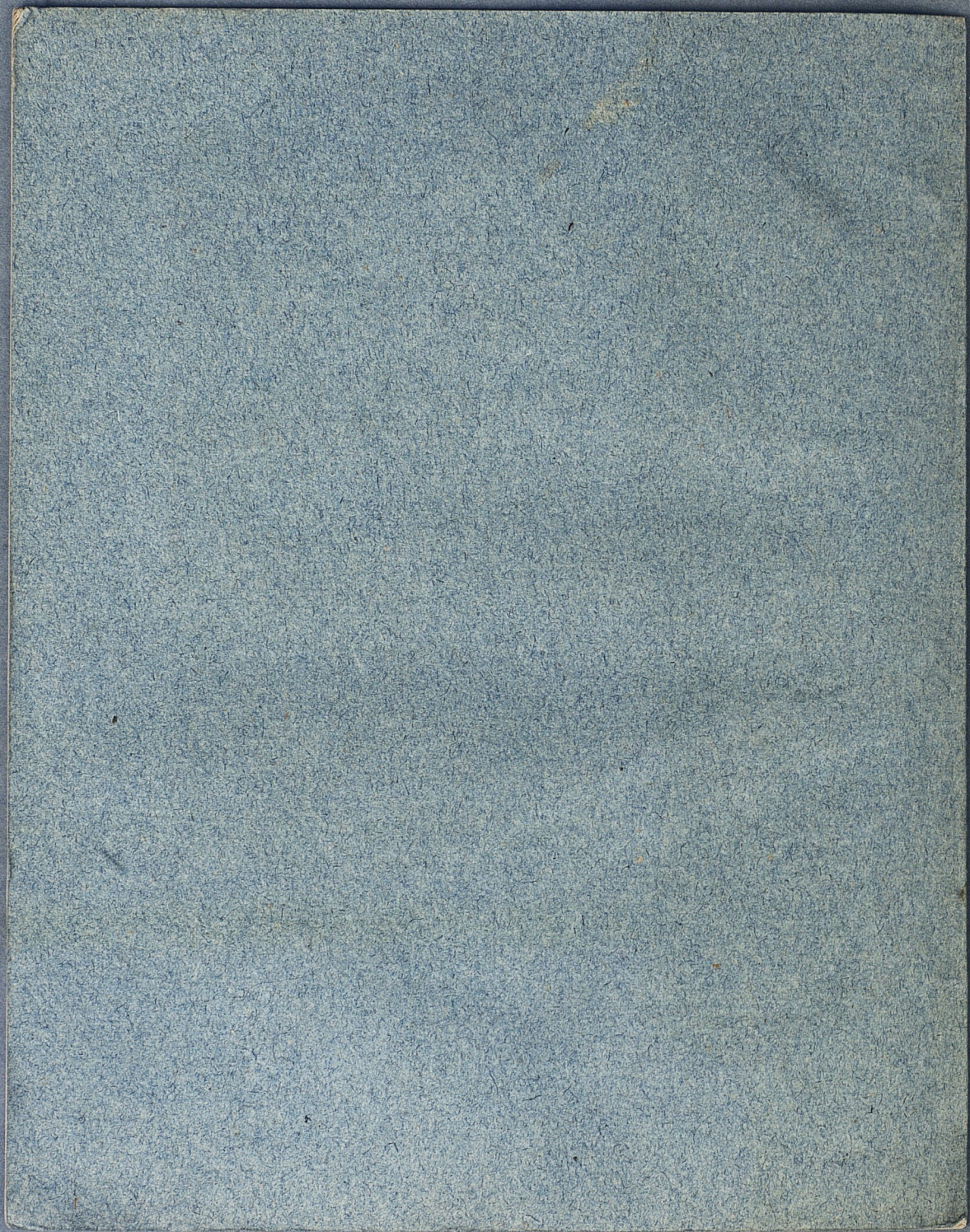

och beskaffenhet, huruvida det förra är högre eller lägre, jämt eller sluttande, samt om, hvad den sednare angår, jordmånen är fast eller lös, hård eller mjuk, stenbunden eller icke, ty i mån af detta olika förhållande af läge eller beskaffenhet fordras naturligtvis ett större eller mindre arbete, flere eller färre dagsverken af både arbetare och dragare, samt ändteligen ett betydligare eller ringare ansvar, i anseende till mer möjliga eller större olyckor och olägenheter, hvilka kunna hånda Resande på ett vågstycke, som är svårare att underhålla och fordrar en forgfälligare samt oftare tillsyn och hjälp, än på ett annat, där desfa svårigheter ej möta våghållarne.

Därnäst bör äfven härvid komma i beräkning den större eller mindre tillgång på tjenligt fyllningsämne, som till vågens vidmagthållande kan finnas, samt därjämte öfvervågas den svårare eller lättare åtkomst till nämnde fyllningsämne, som till ändamålet erfordras, hvilka båda omständigheter utgöra en icke obetydlig del af det, som bör ingå uti ofvannämnde fördelningsgrund. Ändteligen måste i detta afseende det större eller mindre afstånd beräknas, på hvilket våghållarne bo ifrån de sig tilldelte vågstycken, då det är ganska tydeligt, att ej alle kunna få dem sig lika nära belägna, utan icke fållan erhålla desfa på ett ganska betydligt afstånd från sitt hemvist. Då vi nu medgifve, att i allmänhet, och så mycket man trott sig böra och kunna, vid de vågdelningar som hos oss redan blifvit verkställda, afseende på förenämnde omständigheter blifvit gjordt, måtte man likväl tillstå, att på sina ställen, i synnerhet där vågarne, som skola underhållas, äro många, återstår mycket i denna delen, till en jämnare fördelning, att önska.

Till

www.books2ebooks.eu